

Per Øverland: Historieglimt 262 – Bjørn Stallares gate på Lademoen

Bjørn Stallares gate er en kort gatestump som går fra Mellomveien ved Lademoen park og ned til Ulstadløkkveien. Den fikk navnet sitt i 1915 og er

Bjørn Stallares gate fra sydøst. Foto: Bjørn Lien.

kantet av tre til fire etasjers leiegårder fra omtrent samme tid. Det er fine gårder i den historiske stil som var vanlig på den tiden. Trondheim er ikke den eneste byen som har en gate med hans navn. I 1938 kom Bjørn Stallares vei på Sinsen i Oslo. Den går fra Trondheimsveien til Sinsenterrassen. Hvem var så Bjørn Stallare? Han var en av de betydeligste menn i kretsen omkring kong Olav Haraldsson. Han er ofte omtalt i Olav den helliges saga i Snorre Sturlassons kongesagaer. Denne sagaen på 251 kapitler er den suverent største i Snorres verk. Han har hatt en mengde fortellingsstoff å øse av, og Bjørn spiller en viktig rolle som kongens nærmeste tillitsmann. Det er all grunn til å trekke denne mannen frem fra historiens halvlys for en kort stund.

Bjørn Stallare møter vi første gang hos Snorre da kong Olav og han oppholder seg i Nidaros. Det var i Trøndelag kong Olav først fikk nedkjempet tilstrekkelig mange av sine motstandere til at han kunne sitte trygt. Etter at kong Olav Tryggvasson hadde falt i slaget ved Svolder, delte den danske og den svenske konge Norge mellom seg. Den danske konge Svein Tjugeskjegg tok Viken, mens den svenske konge, Olav Svenske, fikk Trøndelag med Nord-Norge og Vestlandet. Svenskekongen innsatte de to brødrene og jarlene Eirik og Svein Håkonsønner av jarleætta fra Lade som sine visekonger i sitt norske rike. Kong Olav Haraldsson måtte vinne over de to Ladejarlene for å sikre seg Trøndelag.

Det er i kapitel 57 i Hellig-Olavs saga vi treffer vår mann. Der forteller Snorre at kong Olav lot bygge kongsgård i Nidaros. Byen hadde forfalt og blitt ødelagt siden Olav Tryggvassons tid. Det ble bygd en ny stor gildehall med inngang i begge ender. Kongens høgsete var på den ene langveggen. Der satt på hans ene side hirdbiskop Grimkjell og de andre prestene. På hans andre side satt hans rådgivere. I høgsetet midt på den andre langveggen rett imot kongen «*satt Bjørn Digre, som var stallare*». Nærmest ham satt gjestene i hirden.

Bjørn presenteres som stallare da vi først møter ham i sagaen. Kongens stallare eller stallari var først stallmester for kongens stall. Det vil si at han hadde ansvar for at kongen til enhver tid hadde hester klar til bruk; datidens viktigste transportmiddel ved siden av skipet. Stallaren ble snart leder for hirden og kongens nestkommanderende. Når vi først møter Bjørn Stallare i Nidaros, forstår vi at han lenge må ha tjent kongen for å ha nådd helt til topps. De to har samme tilnavn, Olav Digre og Bjørn Digre. De må begge ha vært store, sterke karer og begge har hatt en personlighet som svarer til deres utseende. Det hadde vært ønskelig om Snorre hadde fortalt oss litt om Bjørns forhistorie, men vi må danne oss et bilde av ham ut fra hva sagaen forteller om ham. Den forteller mye. Registeret forteller at han omtales på hele tyve sider, særlig i kapitlene 61 til 80. Det fortelles så mye at vi bare kan få med en del episoder som kan illustrere hans betydning.

Det er ikke enkelt å sammenlikne datidens lederstillinger med det tilsvarende ansvar som gjelder i dagens Norge. Sier vi at Bjørn inntok stillingen som kongens stats- og utenriksminister ved siden av å være forsvarsminister, så overdriver vi ikke. Dessuten hadde han personlig direkte innflytelse på alle disse områdene. Sagaen gjør klart at Bjørn var en ordhag og vennesæl mann.

Ofte førte han ordet for kongen selv. Den mest presserende saken i samtiden var forholdet til den svenske og danske konge som begge hadde direkte innflytelse i Norge. Olav var i deres øyne en oppkomling og en av mange kongesønner som etter gammel skikk krevde kongsnavn i landet. Med kapittel 68 begynner fortellingen om en av de vanskeligste saker Bjørn fikk stelle med.

Mange ledende bønder i landet kom til Bjørn og bad ham få kongen inn i forhandlinger med de to utenlandske kongene, særlig med Olav Svenske. Bjørn var selv bonde og hadde flere store gårder. Han var både en av deres egne som bonde samtidig som han var kongens mann. Det var jo bøndene som led mest skade ved de stadige stridigheter mellom kongene. Både på svensk og norsk side herjet hærene. Soldatene måtte ha mat og forsyninger. Det tok de fra gårdene samtidig som de herjet og stjal verdisaker. Bjørn var mellom barken og veden om han skulle få i gang forhandlinger. Han tok saken opp med kongen og fikk selv i oppdrag å dra til Olav Svenske, som hatet den norske kong Olav. Mens Snorre forteller om dette skyter han inn en liten fortelling om en kjent islandsk stormann, Hjalte Skjeggsson, som kommer til hirden. Kongen gir ham plass ved siden av Bjørn. Snorre skriver: «*de satt til bords sammen og ble snart gode venner*». Det er tydelig at Bjørn lett fikk venner. Han visste hvor vanskelig oppdraget var. Hjalte spurte Bjørn hva som tynget ham. Det var oppdraget og han delte problemet med Hjalte som erklærer at han vil følge Bjørn østover. Slik blir det.

De drar til Gøtaland til jarlen Ragnvald som for øvrig var gift med søster av kong Olav Tryggvasson. Hun har imot Olav Svenske fordi han ledet kampen mot broren hennes. Sammen legger de planer om våpenstillstand og om ekteskap mellom kongsdatteren Ingjerd og Olav Digre. De får med seg Torgny lagmann, som var en av landets betydeligste menn, til forhandlingene med kongen. Hjalte, som var vidreist, hadde god kontakt med kong Olav Svenske.. Snorre forteller inngående om de vidløftige forhandlingene i Uppsala. De ender med enighet som riktignok Olav Svenske bryter senere, men de spennende forhandlingene der Bjørn representerer kong Olav Digre forteller mye om tiden. Vi får et levende bilde av en klok, talefør og vennsæl mann som kong Olav i Norge var meget godt tjent med å ha i sin tjeneste. Den 29. juli 1030 faller Bjørn Stallare ved Olavs side på Stiklestad. Det kan en lese om i kapittel 228 i Olav den helliges saga.